

1. Hemslöjd.

För i tiden spannos det och vävdes allmänt i gårdarna på landet. Denna sed fortlevde ännu på 1880 och 90 talet och även i början av 1900 talet.

Flickor, som på den tiden staddes att tjäna i gårdarna på landet, fick alltid lära sig att kardra, spinna och väva, det avtalades nästan alltid vid städseln.

Det var nämligen allmänt bruk, att det tyg som behövdes, till såväl mans- som kvinnokläder, vävdes hemma på gården. Det hölls alltid några stycken får på varje gård, och ullen från dem kunde man få utleyta mot färdigspunnet garn, vanligen hos Borgs i Lund. Tyg av tvinnat bomullsgarn till varp, och inslag av ullgarn kallades "verken". Lät man så bareda och tvätta upp tyget på en fabrik, så att yllet fittade sig och krymte ihop något, blev tyget tjockt och starkt att slita på. Till vardagsbruk användes mest grått tyg av männen.

åtminstone, men skulle det vara till helgdagskita-
der, lät man färga det antingen blått eller kerunt.

Både linne och bomullstyg vävdes även hemma
till husbehov. På de flesta gårdarna såddes
lin (ett "horalann") så mycket som behövdes för
gårdens folk. När linet var färdigt att skörda,
upprycktes det, och breddes ut på en stubbåker.
När det så legat här någon tid, uppsamlades det
och bands i knippar, som sattes upp i s. k. "hörastuor".
När linet blivit tillräckligt torrt bräts det, skäkta-
des och häcklades. Detta arbete var ganska an-
strängande, det utfördes oftast av det yngre folket,
som ofta slog sig tillhoppa från flera ställen och
hjälpes åt. Efteråt höll man s. k. brytegille.
På större gårdar fanns ofta ett särskilt hus för
bryteingen, (en s. k. "källna") där var särskild anord-
ning för torkning av linet. Fröet tillvaratogs och
blev till utsäde ett följande år. Många bondhustrur

3. och bonddöttrar på den tiden, voro skickliga i spånad och vävning, så att de vävades som framställdes av både det ena eller andra slaget, ofta voro fina och vackra. Så spånades det och vävdes på vintrarna då det var fritt från arbete på åkrarna. På våren och sommaren lades så de färdiga linnesäckerna ut att blekas, vanligen på en äng, där man spände ut dem och fäste dem vid marken med s. k. säckrepinnar. Strumpor stickades för hand av hemsjutt ullgarn. De tunna fabriksgjorda strumporna fanns då ej, utan den hemsjuttade strumpen användes av både män och kvinnor. I och med 1900-talets ingång började hemsjuttningen av detta slag så småningom att försvinna allteftersom fabriksvarorna mera kommo i marknaden. Numera ser man sällan spinnrockar och vävstolar i arbete i stugarna på landet.

4. Skrädderi på landet.

Mina föräldrar bosatte sig i Sarslöv år 1857. Samma år började min far, Nils Persson kalla han, eget skrädderi där. Det var innan symaskinerna hade börjat användas, så att all sömnad måste ske för hand. Därför måste man ha flera medhjelpare om det skulle hinnas med någonting. Det behövdes kanske, som ett gammalt elakt ord står löd, "att sy nått och tätt, men ta långa stygn". Far hade nästan alltid fyra stycken med sig, två som var s. k. utlärdar och två något försigkomna lärpojkar. Man gick omkring i gårdarna och sydde och kasten hade man då på ställena. På detta sätt bedrevs skrädderiet på 1860 talet och nästan hela 1870 talet, då min äldre bror kunde börja lära yrket och följa med och sy. Betalningen för arbetet var ganska liten, så det blev inte mycket över till mästaren sedan gerällerna fått sitt, men

5. Bönderna, som det syddes åt, var inte så kunnsliga av sig på den tiden. Det var gott om mat hos dem, och många gav icke land mjölk med hem ett par gånger i veckan, icke land varkades det även en brödkaka, en bit fläsk och även annat i matväg, så någon svält för familjen blev det inte bräga om. — År 1865 hölls en industriutställning i Malmö. Där utställdes bland annat en Singers symaskin. Den demonstrerades för besökande, så de fick se hur den arbetade, och hur den skulle skötas. När den var i gång slamsade den förfärligt. Min far blev mycket intresserad av den och beslöt sig för att skaffa sig en sådan, men som priset var mycket högt (300 kr. tror jag) fick inköpet anstå ett par års tid, då hade priset gått ned till ungefär hälften. Fördomen mot symaskinerna var ganska allmän i början, man trodde inte att sömmen kunde hålla länge, så tunn tråd som man sydde med.

6. En av min fars gamla kunder, som fick höra talas om att han ämnade skaffa sig symaskin, sade så här till honom vid ett tillfälle: "Ja har hört ad du ska köpa di maskin å sy på, men de sier ja di ad då ska du ente sy nån klär te mej, mer". Men hur det var, så blev maskinen inköpt och det visade sig att sömnaden blev mycket bättre och starkare än det som syddes för hand, och misstron mot nykomlingen försvann snart. Denna symaskin höll att sy på i 22 år.

Far var en av de första småstråddarna på landet som skaffade sig symaskin, men efterhand som de kommo mera i marknaden och blevo kända för vad de dugde till, skaffade sig alla kollegerna på landet maskiner. Efterhand blev maskinerna mer och mer förbättrade, och i många hem köpte man sig en symaskin för så kallat hemmabruk, och fram på 90-talet fanns det knappt ett

7.
hem på stället, där man inte hade en symaskin.
År 1869 flyttade mina föräldrar ifrån Särslöv och
bosatte sig i Sunnana, som gränsar intill, och så
fortsattes skrädderiet här på samma sätt som förut,
men i och med symaskinens tillkomst, och sedan
man lärt att rätt använda den, blev det mera
fart i arbetet. Så behövdes inte så många ge-
säller mera och hemma hade vi mot slutet av
1870 talet bara en lärpojke kvar, som snart slutade
sen han lärt ut. Skrädderiet kom att löna sig bett-
re, och maskinen betalade sig snart. Man fortsatte
ännu på 80- och nittiotalet att gå omkring i gårdar-
na och sy, och så skjutsades både maskinen och
de verktyg man behövde, från det ena stället till
det andra. Det var hemvärt tyg som det syddes
av, och det varade 8 eller fjorton dagar, och ibland
längre, på vart ställe, och så hade man koster
på stället; man levde i allmänhet gott. Man lat

8. sy så det skulle räcka åtminstone två år tid innan man behövde nytt igen. Det var dou som höll att slita på. Ett mycket använt plagg var en kort kavaj som fodrades med fårskinn med uller på. Vid utarbetets vintertid skyddade den bra mot kylan. Både yngre och äldre gick i hemvävda kläder, "köpetyget" hade inte kommit så i bruk ännu, det var endast till högtidskläder som svart kläde och satin kom till användning. Från början av år 1887 lädde jag också gylket hemma, och så blev det att följa med och traska från gård till gård. Kunderna hade vi i Sarslöv, Sunnana, Nordana, Södra Sallerup och trakten däromkring, så det var ibland en bra bit väg att gå. Senast kl. 5 steg man upp, arbetet skulle helst börja kl. 6, och så var det att hålla på till kl. 9 på kvällen om vintern, och om sommaren så länge dagsljuset varade.

9. Det berodde ofta på brådskan för tillfället.
Någon paus i arbetet blev det bara vid målti-
derna. Även sömmerskar gick omkring i gårdar-
na och sydde på ungefär samma sätt, man vil-
le helst ha gjort allt sömnadsarbete hemma i
gården. - Om seldon och dylika saker be-
hövde repareras, och även sys nya sådana, tog
man ofta skomakaren, hem i gårdarna att göra
detta, det brukades åtminstone i Särslöv.
När arbetet på ett ställe var slutat eller "avsytt" som
vi sade, och det skulle göras upp om betaltning (sy-
lönen för en hel kostym när den syddes korta, var
kr. 4,50) brukade jag ibland få s. k. drickspängar,
ej mindre än 50 öre, ofta 1 krona, det var mycket pengar
på den tiden för en lärpojke, och så skickades det
alltid mjölk med hem till mor. Det var ett veder-
taget bruk, som man särskilt i Särslöv höll noga
på. Bönderna där, på den tiden, var hända för sin

10-
välvilja och gästvänlighet. Till julen brukade
de bönder vi sydde åt, ge en fin brödkaka och
ibland även en bit fläsk, och ofta inbjöds hela
familjen på någon av jul- ^{eller} Trettonafton att
fira högtiden. Då läste husfadern jul-evangeliet,
och så sjöngs gemensamt någon julpsalm. Efter-
åt lektes det jul- och pantlekar, tills man väl för-
plågad bröt upp vid 11 tiden. Till högtiderna var det
alltid mera bråttom med arbetet än annars, särskilt
till Pingst och Midsonnar, men i synnerhet till
julen. Då hände det ibland att man fick arbeta
till långt in på nätterna ett par veckors tid. De
flesta av kunderna som skulle ha nya kläder, ville
ju helst ha dem färdiga till julen. Jag minns
mig en strof ur en gammal julvisa:

Det nalhas till jul, se hur sträddaren har
så bråttom bad dagar och nätter.

Skomakaren även sin möda ej spar

med flit han sitt arbet förrätter.

Till jul vill envar hava vackert och grannt
och nytt både skodon och kläder.

Man därför allt finner så fint och galant
när man in i julstugan träder.

Med slutet av 90-talet, och med det nya århundradets
ingång, övergavs så småningom det gamla bruket att
gå bort, att sy. Man satt nu hemma på verkstaden,
och som "köpetyg" hade kommit mera i handeln, så
blev det inte mycket av hemvärt som syddes.

Ungdomen, som nu växte upp, ville hellre ha sina
kläder gjorda av det finare kända tyget. Bli
cheviot var några år ett mycket smtyckt kostymtyg.
Syltönen för en kostym var då vanligen 8 kronor.

En svår konkurrent till strädderiet på landet
blev med tiden, konfektionern, eller de färdigsydda
kläderna, som nu började komma i marknaden.

Varken tyget, arbetet eller passningen i en sådan

12.
Kostym var vidare bra i början, men priset var något billigare än för en beställd kostym, så att många därför köpte av dessa kläder. Man behövde ju inte vänta på dem, så som man ibland fick göra hos skräddaren. Sedan det anställdts stickligna tillskärare och arbetare, och modellerna noga utprovats, har konfektionspluggen mycket förbättrats, och numera kan de gott låta jämförelse med handtverksarbetet. — Byskskräddaren har numera blivit en överflödig person, och de som ännu lära på yrket, får söka sig arbete på konfektionsfabriken.

Ovanstående berättelse har jag dels efter vad min far talat om för mig, dels efter egna anteckningar och hågkomster från mina första år i yrket.